

Llibertat i seguretat, conceptes antagònics?

Marc Carrillo Lopez

*Catedràtic de Dret Constitucional i membre del Consell Assessor del
Centre d'Estudis per la Democràcia*

ona tarda a tothom. Abans de tot voldria agrair la deferència que ha tingut el Centre d'Estudis Molletans i el Centre d'Estudis per a la Democràcia de convidar-me a expressar-me davant de vostès. Que no és la primera vegada, perquè de fet ja començo a ser quasi bé habitual a Mollet en temes diversos, la qual cosa, per raons molt diverses, em plau molt.

El Centre ha organitzat aquest seguit de conferències per donar a conèixer un dels temes centrals en la vida democràtica, com és la garantia de les llibertats i en quina mesura la llibertat de la persona pot entrar, a vegades, en conflicte amb la seguretat. I també, les mesures que per garantir la seguretat es poden prendre.

Sense més preàmbuls, cal sostenir que en un estat democràtic, en els nivells més diversos, el binomi entre la llibertat de la persona i la seguretat que requereix la persona per exercir els seus drets i llibertats és un binomi que s'ha de resoldre sempre amb cultura i amb lògica democràtica, la qual cosa significa que en cas de conflicte —i és un conflicte que pot donar-se sovint—, l'Estat, en cas de dubte —per bé que ha d'assegurar la llibertat de la persona i també la seva seguretat— sempre ha de resoldre el conflicte en favor de la llibertat de la persona. Aquesta és una de les senyes d'identitat d'un estat democràtic.

Anem a veure amb alguns casos concrets que formen part de la nostra vida quotidiana com a ciutadans de Mollet, de Barcelona, de Catalunya, d'Espanya i del món. I primer de tot, cal remarcar que en un estat democràtic, la violència no té cap mena de sentit i és moralment inadmissible. Si la violència és exercida amb finalitats

d'ordre polític, és obvi que l'Estat, que ostenta això que se'n diu el monopoli legal d'exercir la violència, és a dir, qui té la potestat d'obligar a fer o d'impedir determinades conductes (perquè som els ciutadans els que hem manat a l'Estat que assegurí les nostres llibertats i la nostra seguretat), és la instància competent que ha d'intervenir, si cal amb contundència, per preservar sobretot la llibertat de la persona i la seva seguretat davant d'activitats o accions de caràcter violent. Per tant, aquesta és una premissa indeclinable que s'ha de tenir molt en compte en la mesura en què llibertat i seguretat no poden ser, en lògica democràtica, conceptes antagònics. L'antagonisme es produeix quan algú practica la violència o quan algú defensa fórmules de govern autoritari o dictatorials. Per tant, sempre, la garantia de la seguretat s'ha de fer en la preservació i no en sacrifici de la llibertat.

Allò que acabo de dir podria semblar potser un pèl retòric, però miraré de salvar aquesta reticència amb exemples que aviat posaré. No oblidin que el que estic dient no s'ha inventat ara, sinó que forma part de les bases fonamentals de l'Estat liberal democràtic. Per això val la pena recordar algunes d'aquestes bases. Per exemple, la Constitució francesa actual incorpora la Declaració revolucionària de drets de l'home i del ciutadà que fou proclamada el 1789, ja fa més de dos-cents anys, i que encara avui és vigent. Aquesta cèlebre Declaració estableix en el seu article 16, que un país en el qual la divisió de poders no està assegurada i en el qual els drets i les llibertats no estan garantits, aquest país no disposa de Constitució. Per tant, Constitució, *a sensu contrari*, és aquella norma que assegura unes regles de joc basades en dos criteris: un, la garantia dels drets i les llibertats, perquè el ciutadà és un ciutadà i no és un súbdit davant de l'Estat; i dos, que l'Estat està articulat a través de la idea bàsica de la divisió de poders i que, en conseqüència, el poder no pot quedar concentrat en una sola institució: això seria sinònim de dictadura. Doncs bé, aquesta és la base essencial d'això que avui entenem per Estat de dret. Vostès senten molt sovint a la premsa, als mitjans d'informació, a la televisió, que parlen de l'Estat de dret i en els darrers temps es parla que "l'Estat de dret està en perill, que els trets bàsics de l'Estat de dret no són respectats..." etcètera, etcètera. De fet, la noció d'Estat de dret forma part ja del llenguatge comú a la vida social a les societats democràtiques.

Val la pena, però, pensar una mica quin és el significat d'Estat de dret. I, en essència, significa quatre coses. La primera, que la llei és l'expressió de la voluntat popular democràticament expressada a tra-

Conferència inaugural de les Jornades de Tardor el 24 d'octubre de 2008 al Centre Cultural La Marineta. Marc Carrillo, Antonio Felices, Jordi Bertran.

vés del Parlament. Per tant, la llei no és la voluntat d'un, sinó que és voluntat de la majoria amb respecte als drets de la minoria. En segon lloc, l'Estat s'organitza a través del principi de la divisió de poders: la llei és aprovada per un Parlament, és aplicada per un govern, i si és vulnerada, els jutges han de fer-la complir. En tercer lloc, l'Estat de dret és aquell que es fonamenta en el principi de legalitat, que significa que la llei vincula i obliga tothom. Obliga els poders públics, obliga el govern, obliga els ciutadans i forma part de la cultura democràtica que la llei, fins que no sigui derogada per una altra llei nova, obliga tothom. El respecte a les normes, siguin quines siguin aquestes, és una de les senyes d'identitat de l'Estat democràtic. És un element de seguretat, de seguretat democràtica, no de seguretat autoritària. I, finalment, aquests tres elements, òbviament serien paper mullat si no n'hi hagués un quart: el ciutadà és titular d'una sèrie de drets i llibertats que ha de poder invocar davant dels poders públics i, especialment, davant els tribunals.

Aquest és l'esquema essencial de l'Estat democràtic de dret, per entendre el binomi llibertat-seguretat i per entendre en quina mesu-

ra, si hi ha conflicte, el conflicte en lògica democràtica ha de ser resolt. En aquest sentit, l'Estat disposa d'instruments per a la seva autodefensa. L'Estat, a través de la Constitució, estableix mecanismes que, d'una banda, assegurin les llibertats de les persones però, al mateix temps, en cas de conflicte, l'Estat pot prendre mesures de caràcter excepcional que les poden limitar. Totes les constitucions preveuen la regulació del dret d'excepció, és a dir, de mesures d'aplicació general per a tots els ciutadans o individual a persones concretes, en supòsits de crisi política, en els quals s'impedeix l'exercici de les llibertats públiques. En aquestes circumstàncies, l'Estat pot intervenir per protegir aquestes llibertats suspent temporalment el seu ple exercici, a través de controls previs. Però, sempre —i aquesta és la gran diferència amb un Estat autoritari, amb una dictadura—, amb el control polític del Govern a través del Parlament i, així mateix, mantenint intacta la responsabilitat del Govern i els seus agents davant del poder judicial. Per tant, en situacions d'excepció el Govern i les forces de seguretat al seu servei, no poden actuar arbitràriament, al marge de la llei.

Parlar de llibertat a Espanya es referir-se a una realitat encara històricament recent. Com vostès saben, els ciutadans d'aquest Estat gaudim un règim democràtic des de fa trenta anys, trenta anys de Constitució, que és una excepció en la història constitucional espanyola, perquè és la Constitució democràtica que ja ha romàs més temps en vigor. La Constitució de 1978 és una excepció en el procés de construcció de l'Espanya contemporània, presidit per dictadures, cops militars, règims autoritaris, monarquies autoritàries i corruptes. En definitiva, si fem un repàs de la nostra història contemporània, l'únic referent democràtic que podem tenir és la Segona República de 1931, que fou ensorrada per un cop d'estat que protagonitzaren militars contra un règim que era democràtic, cosa que mai, mai, no s'ha d'oblidar.

La Constitució de 1978, com totes les constitucions democràtiques preveu mesures de dret d'excepció per protegir les llibertats i, per tant, la democràcia en situacions de crisi. Altres països que tenen una tradició democràtica més arrelada i perllongada en el temps també estableixen mesures d'excepció per garantir la llibertat i la seguretat. Però, tot i així, la història dels estats democràtics no sempre ha estat brillant, i hi ha exemples de mesures que no resolen bé la controvèrsia entre protegir la llibertat i mantenir la seguretat dels ciutadans. Per exemple, als anys cinquanta del segle passat, a la Re-

pública Federal d'Alemanya, a la llavors dita Alemanya Occidental, es van prendre mesures enormement restrictives de les llibertats públiques respecte de funcionaris que eren considerats no lleials al règim democràtic i, és clar, d'una banda, aquestes mesures impedièn l'accés a la funció pública de membres de l'expartit nazi que havia estat declarat fora de la llei, però també impedièn l'accés a la funció pública de membres de l'antic partit comunista, tot i haver estat anteriorment legalitzat. A la França de la Cinquena República, entre els anys 1958 i 1962, es van prendre mesures especialment autoritàries —que encara tenen cobertura constitucional— durant l'època en què Algèria s'independitzava del poder colonial francès. La Constitució francesa preveia el cèlebre article 16 que habilitava el president de la República, llavors el general De Gaulle, perquè pogués prendre tota mena de mesures sense límits si la seguretat de la República podia resultar amenaçada. D'aplicar-se aquest precepte, això significava una mena de clàusula oberta cap a una dictadura republicana.

Els cito aquests exemples perquè són significatius del fet que, a vegades, la resposta que l'Estat democràtic dona per preservar la llibertat de les persones i la seguretat de la societat s'ha fet amb sacrifici de la llibertat. Aquests dos exemples que formen part del passat, però també hi ha exemples presents especialment nefastos en estats democràtics presents, als quals en referiré seguidament.

L'11 de setembre de 2001 es van produir uns atemptats a Nova York i Washington terribles. Era un atac en tota regla contra un sistema polític i contra un país en concret per part d'un grup terrorista d'identificació no fàcil: Al-Qaida. Vostès probablement recordaran que poc temps després, el Congrés dels Estats Units va prendre tota una sèrie de decisions per combatre el terrorisme d'aquest grup de nova creació, que actua de manera especialment i terriblement imaginativa com es va posar de manifest en aquests atemptats. Potser recordaran que un mes després, no massa més, el Congrés va aprovar una llei de denominació molt llarga —que no reproduiré aquí— i que va ser coneguda més popularment als Estats Units com la Patriot Act 2001 (la llei patriòtica), llei de persecució de les activitats terroristes i impediment de les seves actuacions. Aquesta llei, cinc anys després, o sigui, fa dos anys i escaig, ha estat parcialment declarada contrària a la Constitució nord-americana pel propi Tribunal Suprem dels Estats Units. Per què ha estat declarada contrària a la Constitució? Perquè aquesta llei, aprovada per quasi la unanimitat del Congrés dels Estats

Units, és a dir, per les dues Cambres, el Senat i la Cambra dels Representants, preveia la institucionalització dels tribunals militars secrets, la institucionalització de la negació de l'habeas corpus per a la persona detinguda, és a dir, el dret que té tota persona davant d'una situació de detenció il·legal d'adreçar-se al jutge perquè garanteixi la seva llibertat, i que sigui el jutge qui decideixi si la detenció era legal o il·legal. Doncs això va desaparèixer, en especial si el detingut era d'origen asiàtic o de països de religió musulmana. Així mateix, va establir un control aferrissat sobre tota mena de comunicacions, uns controls extraordinaris sobre la telefonia mòbil, la telefonia clàssica, internet... En definitiva, amb aquestes mesures, s'ha fet possible que encara avui hi hagi una vergonya per al món democràtic com és l'existència de la presó de Guantánamo, tot i que el Tribunal Suprem dels Estats Units, l'equivalent al Tribunal Constitucional aquí, hagi dit que aquesta llei és contrària a la Constitució Americana, perquè viola drets que formen part d'aquesta Constitució. Per tant, el Tribunal Suprem ha anul·lat una bona part de la Llei que havia sacrificat clarament la llibertat en favor d'una concepció autoritària de la llibertat, que havia estat promoguda pel president dels Estats Units i aprovada pel Congrés.

Tot seguint amb el cas de la dels Estats Units, no deixa de ser significatiu que quan s'aprova la Patriot Act, la jutge Margaret O'Connor, una jutgessa que forma part del Tribunal Suprem, va arribar a dir que "després del que ha passat als Estats Units, hem de reconèixer que s'acosten dies on hem d'admetre la restricció de les nostres llibertats". Afirmació, d'una altra banda, molt greu, perquè qui ho diu no és un ciutadà sense responsabilitats públiques, sinó que era un magistrat del Tribunal Suprem. Estava anunciant, en definitiva, una mena de carta blanca en relació amb aquestes mesures restrictives. Recordin també que en aquell període —on, naturalment, hi havia palesa la solidaritat davant de les morts causades pels atemptats i el sotrac que allò va suposar per al món sencer...— algunes persones, lògicament, van considerar que calia prendre mesures per preservar la llibertat, també la seguretat, però no mesures abusives, no mesures que possessin en qüestió la identitat democràtica. Vet aquí que l'única congressista dels Estats Units, una senadora per Califòrnia del partit demòcrata, que va gosar oposar-s'hi i va votar en contra, les seves declaracions justificatives de la seva oposició pràcticament foren absolutament desconegudes, àdhuc per la premsa democràtica més arrelada als Estats Units, començant pel *New York Times*. Per la seva banda, aquest mateix diari, va considerar llavors que no era massa

oportú —alguns van dir que no era massa patriòtic— difondre una enquesta pròpia per la qual considerava que en els vots que s'havien produït a l'estat de Florida a les eleccions presidencials de l'any anterior i que havien donat el triomf al president Bush, hi havia hagut frau. No van atrevir-se a publicar allò, perquè no era el moment oportú. I no es pot deixar d'esmentar el cas de l'escriptora Susan Sontag, que es va mostrar molt crítica amb aquestes mesures perquè considerava que eren contràries a la Constitució i a la tradició liberal nord-americana, va ser pràcticament acusada d'antipatriota. Vegin exemples de situacions de sotrac, de situacions d'amenaça a la llibertat i a la seguretat, quan escau que l'Estat té l'especial obligació de respondre com a estat democràtic i no ho fa.

Pero no únicament els Estats Units han estat protagonistes d'una pèrdua d'algunes senyes d'identitat democràtiques amb mesures tan abusives, que creen illes al marge del sistema democràtic, al marge de la llibertat i en pro d'una aferrissada defensa de la seguretat, sinó també altres països han seguit l'estela. El cas significatiu fou la Gran Bretanya, a través del govern de Tony Blair, que va prendre mesures restrictives fins al punt que la Gran Bretanya, després dels atemptats, no aplica, si el Govern no ho decideix, una mesura del Conveni Europeu de Drets Humans, és a dir, una mena de norma que opera per a tots el membres del Consell d'Europa, és a dir, per a tot Europa pràcticament —no ho confonguem amb la Unió Europea— Aquest conveni, que assegura el dret a la llibertat i a la seguretat de les persones davant del seu propi estat i permet denunciar-lo davant el Tribunal Europeu de Drets Humans d'Estrasburg —com a última instància— si viola els drets dels ciutadans, Blair va dir que a la Gran Bretanya, en matèria de terrorisme, no s'aplicava. Les conseqüències de la supressió parcial a la Gran Bretanya d'aquesta norma europea han estat especialment significatives. Vostès potser recordaran farà dos anys i escaig, amb motiu dels atemptats del metro de Londres, que la policia londinenca un bon dia va causar la mort de l'immigrant brasiler, De Meneces, que no tenia res a veure amb activitats terroristes i que era una persona que residia allà (sembla ser que es trobava en situació de renovació de la seva carta de residència), però que pel seu aspecte podia oferir sospites. La policia britànica, en l'exercici del monopoli legal de la violència en nom de l'estat que dèiem abans, va actuar com va actuar, és a dir, no precisament en un exercici professional de les funcions de seguretat ciutadana en lògica democràtica, i senzillament el va matar. I les mesures restrictives no es va aturar a la Gran Bretanya. A Itàlia, el govern Berlusconi ante-

rior al govern Prodi, ja havia pres mesures enormement restrictives, penalitzant especialment determinats sectors de la immigració àrab i asiàtica.

Actualment, el control de les llibertats, fruit de les conseqüències de les mesures d'excepció posteriors als atemptats de l'11 de setembre, afecta la vida quotidiana dels ciutadans que viatgen o dels que desenvolupen la seva activitat al seu país, però que viatgen fora o que entren i surten. Vostès saben perfectament que, com a conseqüència d'aquells fets, s'han pres mesures, sobretot als aeroports, que comporten determinades restriccions, a vegades especialment molestes per al ciutadà que ha de viatjar. Són prou conegudes i, per tant, no entraré massa en matèria, però sí que parlaré d'una que implica una amenaça — esperem que no passi d'amenaça—, ja que imaginin el que significaria posar en pràctica l'anomenada directiva de l'escàner als controls aeroportuaris per part de la policia d'arreu d'Europa, que és, al capdavant, despullar una persona i posar-la a la vista de les forces i els cossos de seguretat de l'Estat per verificar si porta instruments perillosos per a la seguretat. Sembla que hi ha una resistència notòria per part del Parlament Europeu. Esperem que aquesta resistència es mantingui. El Parlament Europeu té una capacitat de decisió, avui a Europa, reduïda. Qui pren les decisions més importants és el Consell Europeu, el Consell de Ministres Europeu, és a dir, els presidents de república, caps de govern, etcètera. I esperem que això no prosperi, però deixin que els digui que, a vegades, sense crear alarmisme, tenint en compte determinades tradicions i determinats exemples, hi ha indicis racionals per no ser massa optimista respecte d'aquesta mena de situació.

Per què dic això? Per les decisions que des de fa quatre anys estan prenent la Unió Europea i els Estats Units, una decisió a través d'un conveni mitjançant el qual qualsevol viatge d'un ciutadà europeu als Estats Units obliga les companyies aèries, a través de la compra del bitllet, a reclamar una sèrie de dades que s'instrumenten a través de les agències de viatge, per protegir la seguretat en el vols. Són quasi quaranta dades. Uns experts en seguretat han demostrat que, de les quaranta dades, només un 10 % tenen relació directa amb la seguretat; la resta són absolutament aleatòries i, per contra, sí que incideixen en altres drets de la persona: com la intimitat, la pròpia imatge, drets fonamentals que qualsevol Constitució protegeix. Per tant, hi ha una utilització abusiva d'aquestes mesures de control. Tant ha estat així que el Tribunal de la Comunitat Europea, amb seu a

Luxemburg, va resoldre que això no podia ser i que era una mesura no proporcional, és a dir, una mesura no adequada a la finalitat perseguida, una mesura abusiva. No és desconegut que la gran majoria de la població, quan contracta un viatge, no és del tot conscient que el contracte comporta la cessió d'una sèrie de dades que després poden ser utilitzades amb finalitats diferents a l'estricta control de seguretat. Sense anar més lluny, hi ha hagut casos d'entrada als Estats Units en què el fet de portar un passaport nou, immaculat, sense fer-ne ús, ha estat un obstacle per a una entrada còmoda i ha comportat, a la persona afectada, haver-se de sotmetre a un control posterior per part de la policia nord-americana per justificar perquè tenia un passaport estrictament nou. L'interessat va haver d'explicar que era com a conseqüència del fet que l'antic era d'abans de les noves normes que permeten la visió ocular de les dades del passaport, simplement això. No és una molèstia, és una indignitat i, a vegades, una autèntica humiliació.

Tornant al significat constitucional de les mesures d'excepció, val la pena recordar, en aquest sentit, el que deia un vell professor espanyol del període de la Segona República, el professor Nicolás Pérez Serrano, que en un llibre descriu què s'entén pel concepte que abans he esmentat de *dret d'excepció*, què s'entén per mesures que l'Estat ha de prendre per protegir-se a si mateix i per tant per protegir les llibertats del conjunt dels ciutadans en cas d'amenaça. Doncs bé, diu el següent. En primer lloc, l'Estat ha d'enfrontar una situació d'excepció conforme a les regles que prèviament fixades a la Constitució, no de qualsevol manera i "per la via de". Durant el període d'excepció, en què, fins i tot, es pot arribar a suspendre l'exercici ple de les llibertats de les persones per garantir la seguretat amenaçada, ho ha de fer també d'acord amb les normes de l'Estat de dret, és a dir, amb control parlamentari i judicial del Govern i els seus agents, i, finalment, quan surti de la situació d'excepció, ho ha de fer també conforme a aquestes normes. En cas contrari, es tractaria d'un cop d'estat, que és el va esdevenir en aquest país el febrer de l'any 1981 quan la Guàrdia Civil va segrestar a la seu del Congrés tot el Govern i els diputats de la Cambra. Sortosament, va fracassar.

Vegin, doncs, que les mesures excepcionals de seguretat per protegir la ciutadania poden arribar a ser necessàries, però el problema és la proporcionalitat de la mesura, és a dir, si és la més adequada a la finalitat perseguida, o, si per contra, no n'hi ha d'altres menys

restrictives que permetin obtenir la mateixa finalitat sense constrenyir tant la llibertat de la persona. En aquest sentit, no hi ha dubte que, de vegades, les mesures que s'han pres en la lluita contra el terrorisme han causat estralls en les senyes d'identitat de l'Estat democràtic. I en el cas espanyol, tampoc n'ha quedat indemne.

Un exemple és la Llei Orgànica de Partits Polítics de 2002. Es tracta d'una mesura legal per lluitar contra el terrorisme i la situació excepcional, inadmissible, que des de molt anys ha creat la pràctica de la violència per ETA i el seu entorn al País Basc. Una mesura creada per barrar l'accés a les institucions democràtiques dels partits que donen suport a ETA. Tanmateix, no estic del tot segur que siguin les mesures més adients. I en tot cas, plantegen un problema jurídic important. Perquè una de les previsions d'aquesta Llei de 2002 estableix que un motiu d'il·legalització d'un partit polític contrari al sistema democràtic és que els seus membres o la seva activitat impliquin comportaments que puguin suposar una lloança, un suport explícit o implícit a aquells que practiquen el terrorisme. Per exemple, les actuacions de no-condemna d'un atemptat terrorista. És prou evident que els membres de Batasuna i el seu entorn, mai no condemnin un acte de caràcter terrorista. I aquest és un dels motius, entre altres, que pot ser considerat per il·legalitzar una força política. Més enllà del problema que suposí que aquesta llei fou creada *ad hoc*, una llei adreçada a un partit polític concret; més enllà que segurament alguns pensàvem que potser era millor utilitzar el Codi Penal de manera individualitzada o generalitzada contra els que cometien delictes, el cas de preveure un supòsit d'aquestes característiques, és a dir, «aquests no condemnin el terrorisme, per tant són perseguibles», planteja problemes en lògica democràtica, perquè en una situació de societat oberta, en una societat liberal democràtica, la llibertat d'expressió com a manifestació, com a instrument per expressar ideologia, ha de donar cobertura tant a les manifestacions més excelses del pensament humà com també a aquelles que són especialment miserables. Qui els parla és de l'opinió que no condemnar un acte terrorista, com fan aquesta escòria social de la gent de Batasuna, és una acte miserable, però això no pot ser jurídicament perseguible. A més, des d'un punt de vista polític, no deixa de ser un favor al món de Batasuna, que sempre voldrà presentar-se com a un màrtir de la limitada democràcia espanyola.

I és que des de la lògica de la societat democràtica, aquesta també ha d'estar preparada per escoltar els seus miserables. I ha d'evitar

caure en el risc de prendre mesures –com l'esmentada Llei de Partits Polítics– pròpies d'allò que s'ha denominat de democràcia militant. La democràcia militant és aquell tipus de mesura que pren un Estat per delimitar l'àmbit de la llibertat política. L'únic límit ha de ser la pràctica de la violència davant la qual ja existeixen les mesures coercitives del Codi Penal. I el problema que planteja aquesta mena de mesures és que de vegades se sap com comencen però no és del tot fàcil saber com poden acabar.

Tornant a un terreny més proper, vostès saben que hi ha municipis amb una població a vegades conflictiva, amb zones on la comissió de delictes està a l'ordre del dia. I que s'han dut a terme actuacions basades en lleis que permeten prendre mesures per a la instal·lació de videocàmeres per protegir la llibertat i la seguretat de les persones. Videocàmeres sotmeses al control del poder judicial i únicament a disposició de la policia. La llei estableix que prendre mesures en aquest sentit ha de respondre també al criteri que els deia abans, de la proporcionalitat. I, per tant, que la instal·lació d'una videocàmera no ha de ser una mesura generalitzada, sinó excepcional com a forma de preservar l'ordre públic en determinats contextos susceptibles de comissions de delictes. El carrers d'un municipi no poden esdevenir una mena de Gran Germà, perquè llavors, d'altres drets fonamentals dels mateixos ciutadans com la intimitat, la pròpia imatge, etc., podrien quedar permanentment lesionats.

Un altre aspecte en què la llibertat i la seguretat estan en joc és, per exemple, internet. Internet és un instrument d'informació extraordinari, un instrument d'informació d'accés quasi universal. Avui, en societats democràtiques com la nostra, l'accés a internet –sabent, però, que no cobreix el cent per cent de la població–, cada vegada resulta més factible, més fàcil. Però això que avui, aquí, és més fàcil, en altres contextos està radicalment prohibit. El binomi llibertat i seguretat en l'estat democràtic és el que és, però als estats autoritaris no hi ha cap mena de dubte: és la seguretat definida pel propi estat. I és on cal dir, a la inversa del que estic dient fins ara, que internet ha servit i serveix en l'actualitat per posar de manifest situacions diverses d'abusos de dret comesos per dictadures. Per exemple, amb motiu dels Jocs Olímpics, a la Xina, internet ha servit perquè moltes oenegès que no tenien possibilitats a la Xina de difondre situacions de limitacions de llibertats allà, ho hagin fet possible a través d'internet. El govern xinès ha hagut de permetre restriccions a la visió de determinades pàgines que, a través d'un *software*, impedia l'accés al

conjunt del món. Internet no coneix fronteres. Un altre exemple de les possibilitats d'Internet és la situació terrible creada per la dictadura a l'antiga Birmània (Myanmar). El que passa allà pràcticament és desconegut. Si alguna cosa es coneix és a través, no dels mitjans de comunicació tradicionals, sinó a través d'internet. Però no solament a les dictadures sinó també a règims democràtics: en el cas dels Estats Units, internet ha servit per donar a conèixer abusos, per exemple, comesos per determinats cossos de policia d'estats on la policia actua amb una especial violència, absolutament desproporcionada: el cas de Los Angeles. I a Cuba, l'accés a internet és una illa de llibertat per a una situació en què la llibertat és negada al conjunt dels ciutadans. Vegiu, per tant, que aquests exemples que els acabo de donar exemplifiquen com certs estats democràtics corren el risc de perdre les seves senyes d'identitat per una abusiva concepció de la seguretat, moltes vegades a partir d'un plantejament especialment restrictiu de la llibertat pública —motius electorals diversos— i també serveixen, en situacions de dictadura, per veure que les noves tecnologies han servit o serveixen per posar a la llum coses que en el passat no havia estat factible.

Acabo dient que, en tot cas, el conflicte entre la llibertat i la seguretat en un estat democràtic ha de respondre a un requisit indeclinable i és que l'estat ha de garantir la llibertat a través dels poders públics, i, finalment, a través del poder judicial. En cas de dubte, la decisió ha de sempre en favor de la llibertat però sense menystenir que la seguretat és una premisa indeclinable per a la vida democràtica.

El agraeixo l'atenció. Gràcies.